# Stenogrammid

## XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

## Teisipäev, 12.06.2018, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
**1.** 10:03 Riigikogu otsuse "Hasartmängumaksu Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (646 OE) esimene lugemine
**2.** 10:12 Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (638 OE) esimene lugemine
**3.** 10:17 Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Lea Kivi kohtunikuametist vabastamine" eelnõu (630 OE) esimene lugemine
**4.** 10:29 Kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (447 SE) teine lugemine
**5.** 11:24 Veeseaduse eelnõu (643 SE) esimene lugemine

### 10:00 Istungi rakendamine

**10:00 Aseesimees Enn Eesmaa**
Tere hommikust, austatud Riigikogu! Täiskogu VII istungjärgu 18. töönädala teisipäevane istung on alanud. Nüüd on aeg eelnõusid või arupärimisi üle anda. Andres Herkel.

**10:00 Andres Herkel**
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! See ei ole päris täpselt öeldes ei eelnõu ega arupärimine. Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni nimel on mul au üle anda komisjoni tegevuse ülevaade, mis hõlmab ajavahemikku juunist 2017 kuni juunini 2018, ja juhtida sellele teie kõigi tähelepanu. Ma tahan tänada kõiki komisjoni liikmeid ja tahan tänada nõunikku, kes on selle umbes 10-leheküljelise töökokkuvõtte kokku pannud. Ütlen veel niipalju, et meie tähelepanu keskpunktis selle aasta jooksul oli võib-olla kõige rohkem kohalike omavalitsuste problemaatika. Ma teen siinkohal sõbraliku vihje ka Riigikogu põhiseaduskomisjonile, kes on seaduseelnõude menetleja, et menetluses on teemakohane eelnõu, mis aitaks mõndagi probleemi paremini lahendada ja korruptsiooniohtlikke olukordi ära hoida. Selle menetlemine võiks praeguse Riigikogu koosseisu ajal saada lõpule viidud. Aitäh!

**10:02 Aseesimees Enn Eesmaa**
Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe ülevaate, mida loeme tähelepanelikult ja millest teeme järeldused. Head kolleegid, kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Istungist võtab osa 79 saadikut.

---

### **1.** 10:03 Riigikogu otsuse "Hasartmängumaksu Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (646 OE) esimene lugemine

**10:03 Aseesimees Enn Eesmaa**
Tänane esimene päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Hasartmängumaksu Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu 646. Lubage mul enne selle päevakorrapunkti juurde asumist lühidalt tutvustada menetlemise korda. Kõigepealt teeb kuni 20-

minutilise ettekande rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin. Ettekandele järgnevad küsimused ja vastused. Iga Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse. Seejärel toimuvad läbirääkimised, mille käigus saavad sõna võtta Riigikogu fraktsioonide esindajad. Läbirääkimiste järel vaadatakse läbi muudatusettepanekud, sellele järgneb lõpphääletus. Palun ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini.

**10:03 Mihhail Stalnuhhin**
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Vastavalt hasartmängumaksu seaduse § 7 lõikele 4 moodustab Hasartmängumaksu Nõukogu Riigikogu. Selle koosseisus peab olema kuus Riigikogu liiget ja üks esindaja nii Kultuuriministeeriumist, Haridus- ja Teadusministeeriumist kui ka Sotsiaalministeeriumist. 9. mail saatis kultuuriminister Indrek Saar rahanduskomisjonile kirja, milles teatas, et Paavo Nõgene, kes oli Kultuuriministeeriumi esindaja selles nõukogus, on ministeeriumist töölt lahkunud. Minister tegi ettepaneku nimetada tema kohale nõukogusse kultuuriväärtuste asekantsler Tarvi Sits. Me arutasime seda kirja 28. mai korralisel istungil. Me kiitsime selle heaks ja võtsime vastu otsuse algatada seesama otsuse eelnõu ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 6. juuni. Kuid järgmisel päeval, 29. mail, jälle korralisel istungil, tulime selle küsimuse juurde tagasi ja lisasime eelnõusse veel ühe rea, mille kohaselt nimetatakse Hasartmängumaksu Nõukogu liikmeks Vabaerakonna fraktsiooni esindajana kolleeg Enn Meri.
Pean teile teatama, et 6. juuniks pole muudatusettepanekuid laekunud. Teine asi, vastavalt komisjoni menetluslikele otsustele palus komisjon saata selle otsuse eelnõu saali täna ja panna lõpphääletusele. Kõik otsused olid vastu võetud konsensuslikult. Aitäh!

**10:05 Aseesimees Enn Eesmaa**
Aivar Sõerd, küsimus.

**10:05 Aivar Sõerd**
Hea istungi juhataja! Austatud rahanduskomisjoni esimees! Ma pean küsima selle teema kohta natuke laiemalt. Asi on selles, et eelmise nädala kolmapäeval me arutasime eelnõu 632, mille kohaselt Hasartmängumaksu Nõukogu saadetakse laiali ja tema ülesanded antakse üle ministeeriumidele. Ma vaatasin stenogrammist järele, te olite ka siis ettekandja ja esitasite väga ebamääraseid seisukohti. Te ütlesite, et selline asi, selle nõukogu likvideerimine ja tema ülesannete üleandmine ministeeriumidele, hoopis vähendab läbipaistvust ja see asi on üldse selline, et selle juurde tuleb veel tagasi tulla. Mis siis saab? Me praegu muudame Hasartmängumaksu Nõukogu koosseisu, aga mis sellest nõukogust siis saab? Kas see jääb siis edasi või antakse need ülesanded ministeeriumidele? Valitsuse eelnõu esimene lugemine eelmisel nädalal lõpetati.

**10:06 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh! Vaata, lugupeetud kolleeg, kui lähtuda sinu praegu avaldatud arvamusest, siis tuleb öelda, et kõik sinu seisukohad on ebamäärased. See, et ma kahtlen selles, et eelnõu 632 oleks ilma pikema aruteluta vaja vastu võtta, ei tähenda, et minu seisukoht on ebamäärane. Ma tahan seda küsimust veel koos ministrite ja Riigikoguga arutada.
Aga mis puudutab sinu faktilist küsimust, siis, kuidas nüüd öelda, on selline väljend, et sõda sõjaks, aga lõuna olgu õigel ajal. Kas me arutame selle nõukogu saatust või ei aruta, vastavalt seadusele peab seal olema üheksa inimest, praegu on seal seitse. Me peame paika panema kaks inimest, kes on seal vähemalt aasta lõpuni. Siin ei ole mitte mingit kahtlust, need asjad omavahel lihtsalt ei ristu.

**10:07 Aseesimees Enn Eesmaa**
Palun, Külliki Kübarsepp!

**10:08 Külliki Kübarsepp**
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Siin on tõesti väike konflikt. Kas siis 632 jääb peale esimest lugemist n-ö sahtlisse, kui meie žargooni kasutada?

**10:08 Mihhail Stalnuhhin**

Kuidas võin mina teile midagi ennustada? Isegi suured ekstrasensid eksivad mõnikord, mina aga üldse selline inimene ei ole. Mina ei tea, kuidas see saal käitub, kuidas käituvad ministrid ja mida tehakse homme või ülehomme. Kõik muidugi ootavad, et ma ütleksin välja, kes võidab MM-i jalgpallis, eks ju, ja kuidas see seis lõpus kujuneb – totalisaator on ju täitsa olemas –, aga mul ei ole seda võimet, kahjuks.

**10:08 Aseesimees Enn Eesmaa**
Urmas Kruuse.

**10:08 Urmas Kruuse**
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et selles nõukogus peab olema x arv liikmeid, mitte kuni x arv liikmeid? Küsimus on selles, et kui võivad tulla muutused, siis kas praegu on liikmete vahetus otstarbekas.

**10:09 Mihhail Stalnuhhin**
Aitäh! Vastavalt seadusele on seal kuus Riigikogu liiget ja kolme ministeeriumi esindajad, selline on seadus ja seda me üritame täna täita. Oodata, millega eelnõu 632 menetlemine lõpeb, oleks kuidagi imelik.

**10:09 Aseesimees Enn Eesmaa**
Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan fraktsioonide esindajate läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 646 kohta muudatusettepanekuid ei ole esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele, paari minuti pärast seda teemegi.
Kas Riigikogu on valmis hääletama ennaktempos? (Hääl saalist: "Jah.") Tänan!
Panen hääletusele rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Hasartmängumaksu Nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu 646. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 78 saadikut, erapooletuks jäi 1. Eelnõu on seadusena vastu võetud, otsusena tegelikult.

---

## **2.** 10:12 Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu (638 OE) esimene lugemine

**10:12 Aseesimees Enn Eesmaa**
Tänane teine päevakorrapunkt on Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 638. Kuigi menetlemise protsess on üsna sarnane eelmise menetlusega, tuletan ma siiski teile veel kord seda korda meelde. Kõigepealt teeb kuni 20-minutilise ettekande Riigikogu liige Artur Talvik. Ettekandele järgnevad küsimused ja vastused. Iga Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse. Seejärel on põhiseaduskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit, sellele järgnevad küsimused ja vastused. Pärast seda toimuvad läbirääkimised, mille käigus saavad sõna võtta Riigikogu fraktsioonide esindajad. Läbirääkimiste järel vaatame läbi muudatusettepanekud, sellele järgneb lõpphääletus. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Artur Talviku.

**10:13 Artur Talvik**
Hea juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile Riigikogu otsuse eelnõu 638. See näeb ette korruptsioonivastase erikomisjoni tänase liikme Andres Herkeli tagasikutsumise. Kui nüüd parafraseerida klassikat, siis ütlen, et uueks liikmeks pakun eelkõige iseennast. Aitäh!

**10:13 Aseesimees Enn Eesmaa**
Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Palun kaasettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi.

**10:14 Marko Pomerants**

Tere päevast, hea eesistuja ja lugupeetud kolleegid! Otsuse eelnõu 638 oli meil arutlusel 5. juunil k.a. Eelnõu arutelule huvigruppe ei kaasatud, sest neid lihtsalt ei olnud. Meie ettepanek on panna see eelnõu täna lõpphääletusele. Vabaerakonna manöövrid saavad sellega teoks. Aitäh!

**10:14 Aseesimees Enn Eesmaa**
Kas ettekandjale on küsimusi? On. Jürgen Ligi.

**10:14 Jürgen Ligi**
Aitäh! Te ütlesite, et huvigruppe ei olnud. Aga oli huvitatud isik. Kas see ongi põhiseaduskomisjoni põhimõte, et see, kes on huvitatud, esitab ennast ise ametisse, sh korruptsioonivastasesse komisjoni?

**10:14 Marko Pomerants**
Aitüma! Selliseid ümbernimetamisi me aktsepteerime isegi Reformierakonna puhul samal kujul.

**10:14 Aseesimees Enn Eesmaa**
Aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Avan fraktsioonide esindajate läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 638 kohta muudatusettepanekuid esitatud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Seda teeme paari minuti pärast. Kas Riigikogu on valmis hääletama?
Panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 638. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 71 saadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" muutmine" eelnõu 638 on otsusena vastu võetud.

---

## **3.** 10:17 Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Lea Kivi kohtunikuametist vabastamine" eelnõu (630 OE) esimene lugemine

**10:17 Aseesimees Enn Eesmaa**
Tänane kolmas päevakorrapunkt on Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe esitatud Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Lea Kivi kohtunikuametist vabastamine" eelnõu 630. Lubage ka seda menetluskäiku tutvustada. Kõigepealt teeb kuni 20-minutilise ettekande põhiseaduskomisjoni aseesimees Jüri Adams. Ettekandele järgnevad küsimused ja vastused. Iga Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse. Seejärel toimuvad läbirääkimised, mille käigus saavad sõna võtta Riigikogu fraktsioonide esindajad. Läbirääkimistele järgneb lõpphääletus. Palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni aseesimehe Jüri Adamsi.

**10:18 Jüri Adams**
Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Meie ees on täna otsuse eelnõu, mis näeb ette vabastada Riigikohtu liige Lea Kivi kohtunikuametist. Lea Kivi, varasema perekonnanimega Kalm, on olnud riigikohtunik algusest peale. See tähendab, veebruaris 1993 hääletati Riigikogu saalis Riigikohtu esimest koosseisu – ettepaneku koosseisu kohta tegi tookord esimene Riigikohtu esimees Rait Maruste, keda siin kindlasti mäletatakse, ta oli ka Riigikogu eelmise koosseisu liige – ja Lea Kalm või Lea Kivi on olnud sellest ajast peale riigikohtunik. Ta on töötanud kriminaalkolleegiumis ja osa aega ka põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumis. Enne riigikohtunikuks saamist oli Lea Kivi Tartu rajooni prokurör, peale ülikooli lõpetamist töötas ta Lõuna-Eestis muudes prokuratuuriasutustes.
Ta on esitanud omakäelise avalduse lahkuda riigikohtuniku ametist alates k.a 1. novembrist. Ta on juba pensionieas. Täites ettekandja kohustust, võtsin ma temaga telefoni teel ühendust, et esitada küsimus, mida minu arvates on vaja küsida ja mis on kogu selle praeguse protseduuri mõte. Nimelt, mind huvitas, ega ei ole tegemist juhtumiga, et Lea Kivi on sunnitud kohtunikuametist lahkuma kuidagi

vastumeelselt või omaenda tahte vastu. Ta kinnitas, et niimoodi see ei ole, pigem on peale vanuse tema motiiv perekondlikud põhjused. Seetõttu on mul ettepanek, täpsemalt, põhiseaduskomisjonil on ettepanek, et täna kiidaks Riigikogu Lea Kivi kohtunikuametist vabastamise otsuse heaks.

**10:21 Aseesimees Enn Eesmaa**
Külliki Kübarsepp, palun teie küsimus!

**10:21 Külliki Kübarsepp**
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Kas te komisjonis arutasite ka sel teemal või on teil endal infot, et kui Lea Kivi kohtunikuametist lahkub, siis kas seda pädevust, mis temal on olnud, ka edaspidi kaetakse? Mis saab tema n-ö asemikust, on see olemas ja kuidas see kõik kujuneb?

**10:21 Jüri Adams**
Ei, me ei arutanud seda komisjonis. Selge on see, et Riigikohtu liikmete hulka on vaja erineva ettevalmistusega inimesi. Kui Lea Kivi lahkub, siis jääb kriminaalkolleegium kindlasti seetõttu nõrgemaks. Ülesanne esitada Riigikohtu liikme kandaate on Riigikohtu esimehel, aga selleks toimub muidugi avalduste korjamise protsess ja kandidaatide hindamine. Praegu ei ole vähemalt minule teada, et lähemal ajal oleks olemas mõne kriminaalkolleegiumi sobiva riigikohtuniku kandidatuur.

**10:22 Aseesimees Enn Eesmaa**
Peeter Ernits.

**10:23 Peeter Ernits**
Hea juhataja! Hea ettekandja! Hiljuti andis Riigikohtu esimees siin ülevaate. Kolmveerand asjadest on haldusasjad, aga Riigikohtu kriminaalkolleegium ja halduskolleegium on enam-vähem ühesuurused. Ma küsisin temalt, kas peaks kriminaalkolleegiumi koosseisu oluliselt vähendama. Ta nagu ei vastanud mulle. Kuidas on sinu arvamus, kui kolmveerand asjadest on haldusasjad ja kriminaalasjade osakaal on järsult vähenenud, kas siis peaks ka kolleegiumi suurust vähendama ja Lea Kivi asemel polekski vaja sinna uut kriminaalkohtunikku?

**10:23 Jüri Adams**
Ma ei ole selle küsimuse peale selliselt mõelnud ja ma ei oska ka ütelda, kui palju neid kolleegiumi liikmeid praegu alles jääb. See on tõsi, et Eestis on kuritegevus üldiselt vähenenud ja on vähenenud ka kriminaalkohtuasjade arv. Kui neid jõuab Riigikohtusse suhteliselt vähe, siis tähendab see seda, et esimese ja teise astme kohtud teevad oma tööd hästi. Võib-olla aitavad siin kaasa ka kõikvõimalikud kiiremad menetlused. Ma ei arva, et Riigikohtu liikmete arvu peaks kujundama lähtuvalt töökoormuse kõikumisest kas suurenemise või vähenemise suunas. Ka Lea Kivi oli ja on praegugi riigikohtuniku ameti kõrvalt õppejõud Tartu Ülikoolis. Kui tekib mingisugune suhteliselt väiksema töökoormusega periood, siis on kohtunikke võimalik rakendada nende oskuste baasil mitmesugustes muudes tegevustes, kus nad on ka kindlasti väga vajalikud. Erinevus on selles, et kui 1993. aastal oli võimalik saada Riigikohtu kriminaalkohtunikuks, ilma et oleks olnud varasemat kriminaalkohtumõistmise kogemust, oli nagu sundolukord, siis praegu on sellist asja väga raske ette kujutada. Inimesed, kes hakkavad seda tööd tegema, peaksid minu arvates olema kõik sellised, kellel on pikaajaline praktiline kriminaalkohtunikuks olemise kogemus.

**10:26 Aseesimees Enn Eesmaa**
Nagu me kokku leppisime, Riigikogu liige saab esitada ühe suulise küsimuse. Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 630 lõpphääletusele. Valmistame selle ette.
Panen hääletusele Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe esitatud Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Lea Kivi kohtunikuametist vabastamine" eelnõu 630. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 66 saadikut, erapooletuks ei jäänud keegi, vastu ei hääletanud ükski saadik. Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe esitatud Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Lea Kivi kohtunikuametist vabastamine" eelnõu 630 on otsusena vastu võetud.

---

## **4.** 10:29 Kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (447 SE) teine lugemine

**10:29 Aseesimees Enn Eesmaa**

Tänane neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 447 teine lugemine. Palun ettekandjaks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Raivo Aegi.

**10:29 Raivo Aeg**

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Hakkame siis vaatama, mis toimus õiguskomisjonis seaduseelnõu 447 esimese ja teise lugemise vahel. Aga sissejuhatuseks paar sõna mälu värskendamiseks. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus juba 2. mail 2017. aastal, nii et päris pika ajalooga eelnõu. Esimene lugemine toimus 20. septembril 2017. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 11. oktoobril 2017 ja selleks ajaks esitasid muudatusettepanekuid Riigikogu liikmed Uno Kaskpeit, Johannes Kert, Ain Lutsepp ja Ants Laaneots.
Eelnõu eesmärk on loobuda 1990. ja 2000. aastate alguses riigisektori madalate palkade kompenseerimiseks loodud eripensionidest kaitseväes, politseis, piirivalves ja prokuratuuris. Muudatused jõustuksid alates 1. jaanuarist 2020 ja see puudutab neid, kes asuvad teenistusse peale 1. jaanuari 2020. Eripensionid kaotatakse üleminekuperioodi jooksul ja eripensioniõigus säilib kõigil neil, kes on teenistuses 31. detsembril 2019. Nagu ma ütlesin, nendel, kes liituvad teenistusega peale 1. jaanuari 2020, eripensioni enam ei ole. Märkida tuleb, et muudatuste mõju on pikaajaline, neid pensione määratakse veel 30–40 aastat, sest need, kes täna on teenistuses, hakkavad ikkagi seda pensioni saama, ning nende pensionide maksmine kestab veel kauem. Muudatuste esialgne mõju, kui pensionikulud hakkavad muutuma ehk vähenema, saabub alles 20–30 aasta pärast. Nii et tegemist on tõepoolest väga pika sammuga, pika jõustumisega eelnõuga, selles mõttes, et millal ta ükskord n-ö päriselt jõusse astub.
Komisjon arutas eelnõu selle teist lugemist ette valmistades viiel korral. Istungitel osalesid Sotsiaalministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Siseministeeriumi, prokuratuuri, Kaitseväe, Kaitsepolitseiameti, Politsei- ja Piirivalveameti esindajad, samuti osalesid Eesti Eruohvitseride Kogu esindajad. Komisjon küsis arvamust eelnõu kohta Eesti Eruohvitseride Kogult, Kaitseministeeriumilt, riigikaitsekomisjonilt, Siseministeeriumilt, Kaitsepolitseiametilt, Politsei- ja Piirivalveametilt, Politseiteenistujate Ametiühingult, Riigiprokuratuurilt, Välisluureametilt, Eesti Reservohvitseride Kogult, Sotsiaalkindlustusametilt ja Kaitseväelt. Arvamusi ja märkusi eelnõu kohta esitas ka Riigikogu liige Raivo Aeg. Nagu näete, on eelnõu menetlemine olnud kaasav ja laiapõhjaline.
Teise lugemise menetlusotsusteni jõuti õiguskomisjonis 4. juuni istungil. Sellest võtsid osa Uno Kaskpeit, Hardi Volmer, Külliki Kübarsepp, Liisa Oviir, Olga Ivanova, Peep Aru, Raivo Aeg, Toomas Vitsut, Urve Tiidus ja Valdo Randpere ning Linnar Liivamägi õiguskomisjoni nõunikuna ja Raini Laide nõunik-sekretariaadijuhatajana. Kutsutud olid komisjoni istungile Riigikogu liikmed Ain Lutsepp ja Johannes Kert, Kaitseministeeriumi kaitseplaneerimise asekantsler Meelis Oidsalu, Riigiprokuratuuri juhtiv riigiprokurör Dilaila Nahkur-Tammiksaar, Politsei- ja Piirivalveameti personalibüroo juhataja Janne Pikma ja õigusbüroo jurist Piret Andrekson, kapo peadirektori asetäitja Martin Perling ja büroojuht Olari Valtin, Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Einar Hillep, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekantsler Rait Kuuse, sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Mare Jõeorg, personalipoliitika juht Agne Nettan-Sepp ning õigusosakonna nõunik Susanna Jurs, Siseministeeriumi personalipoliitika osakonna õigusnõunik Svetlana Meister ja nõunik Eneli Vensel. Nii et sellel istungil, kus asuti menetlusotsuseid tegema, oli ka osalejate ring väga ja väga lai.
Kokku esitati eelnõu kohta kaheksa muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku esitas Kaitseministeerium. Muudatusettepanek sisustab piirvanuse kaotamist kaitseväeteenistuses. Kui praegune seadus näeb ette, et piirvanuse saabudes vabastatakse isik teenistusest ja ta hakkab saama

eripensioni, siis arvestades seda, et nendel, kes alates 1. jaanuarist 2020 kaitseväeteenistusega liituvad, eripensioni ei ole, tehtigi selleks, et piirvanuse täitumisel ei jääks inimesed enne vanaduspensioniea saabumist lihtsalt lageda taeva alla, piltlikult öeldes, ettepanek, et otstarbekas oleks piirvanus kaotada ning anda võimalus teenida üldise vanaduspensioniea saabumiseni. Siis ei tekiks ühest küljest trotsi riigi suhtes nendel inimestel, kes on pikalt kaitseväelasena riiki teeninud, aga kellele mingi hetk öeldakse, et nad ei ole enam kõlblikud ega suutelised riiki teenima, ja saadetakse lihtsalt erru, ilma mingit lisakompensatsiooni maksmata. Sellega seoses muudetaksegi kaitseväeteenistuse seaduse § 90 ja siis ongi nii, et tulenevalt riikliku pensionikindlustuse seaduse §-st 7 on piirvanus seesama üldine vanaduspensioniiga, mille saabudes saab inimene siirduda väljateenitud vanaduspensionile.
Juhtivkomisjoni ettepanek oli arvestada seda täielikult, poolt oli 10 komisjoni liiget ja vastu 1.
Muudatusettepaneku nr 2 esitajad olid Riigikogu liikmed Uno Kaskpeit, Johannes Kert, Ain Lutsepp ja Ants Laaneots. Õiguskomisjon jättis ettepaneku konsensuslikult arvestamata. Lühidalt kokku võttes oli asja sisu see, et masu tõttu otsustas Vabariigi Valitsus 2009. aastal avaliku teenistuse astmepalkasid 8% vähendada. Nendel, kes olid selleks ajaks siirdunud kaitseväest eripensionile – sellel ajal oli pensioni suurus veel seotud palgaastmetega, nii et kui palk suurenes, siis ka pension suurenes, ja kui palk vähenes, siis ka pension vähenes –, masu tõttu ja vastavalt Vabariigi Valitsuse otsusele palgaastet vähendati ja pensionil olevate kaitseväepensionäride pension samamoodi vähenes. Aga mis vahepeal juhtus? Enne kui taastati n-ö masueelne pensionitase, seoti pensionid palgast lahti ja hakati pensione indekseerima. See tähendas, et indekseerimine algas n-ö sellelt madalamalt pensionitasemelt, indekseerimist ei alustatud mitte masueelselt pensionitasemelt, vaid sellelt vähendatud pensionitasemelt. See on pannud need pensionärid ebaõiglasse olukorda võrreldes nendega, kes hiljem pensionile siirdusid, ja võrreldes ka teiste pensionäridega, sest masuajal, nagu me teame, teisi pensione ei vähendatud, vanaduspensionid jäid endisele tasemele, neid masu tõttu ei kärbitud.
Teine probleem oli see, et 1. aprillist 2013 toimus kaitseväes ulatuslik palgareform, palgad tõusid keskmiselt 50%. Aga vahetult enne seda saadeti pensionile terve hulk kaitseväeteenistuses olnud isikuid ja ka nende pensione arvestati ebaõiglaselt n-ö madalalt baasilt võrreldes nendega, kes jätkasid teenistust peale 1. aprilli 2013. Isikud, kes selle muudatusettepaneku tegid, soovisidki selle ebaõigluse kaotada. Komisjoni arutelul jõuti kokkuleppele, et need isikud, kelle nimed ma siin enne ette lugesin, võtavad oma muudatusettepaneku tagasi, tingimusel, et alustatakse selle teema eraldi menetlust. Seoses sellega, et selline lubadus anti, jättis komisjon konsensuslikult ettepaneku arvestamata. Kui rääkida veel sellest lubadusest, seda küll selle eelnõu väliselt, siis ütlen informatsiooniks, et ongi ette valmistatud uus seaduseelnõu, millele ma siin saalis juba olen alustanud allkirjade korjamist ja kavatsen selle neljapäeval üle anda. Nii et need, kes tahavad seda ajaloolist ebaõiglust korvata või õiglust jalule seada, on teretulnud oma allkirja andma.
Muudatusettepaneku nr 3 esitaja oli Siseministeerium. Analoogiliselt muudatusettepanekuga nr 1 on siin arutelu all piirvanuse kaotamine politsei ja piirivalve seaduses. Seal eksisteerib samamoodi piirvanus, millest alates politseiametnikul ja ka piirivalveametnikul tuleb teenistusest lahkuda. Tõsi küll, peadirektoril on võimalik teenistuses viibimise aega ühe aasta võrra pikendada, aga see ei ole n-ö jätkusuutlik ega loomulik. Arvestades samamoodi seda, et inimesed, kes tulevad teenistusse peale 1. jaanuari 2020, ei hakka tulevikus enam eripensioni saama, ja selleks, et ei jääks tühimikku teenistusest lahkumise aja ja üldise vanaduspensioniea vahel, kaotatakse seesama piirvanuse nõue ka PPS-is ehk politsei ja piirivalve seaduses. Sellega juhtivkomisjon täielikult nõustus, seda ettepanekut arvestati täielikult.
Muudatusettepaneku nr 4 oli esitanud Kaitsepolitseiamet. Juhtivkomisjoni otsus oli jätta arvestamata, see otsus oli konsensuslik. Selle muudatusettepaneku sisu oli lühidalt öeldes järgmine. Kaitsepolitseiamet esitas Riigikogu õiguskomisjonile kaalumiseks täiendava ettepaneku, mille kohaselt tekiks politseiametniku väljateenitud aastate pensioni õigus ka neil isikutel, kes olid taasloodud Eesti Vabariigis, alates siis 20. augustist 1991, politseiteenistuses vähemalt 20 aastat, kuid kelle teenistussuhe lõppes näiteks pärast 31. detsembrit 2015 ning kelle pensioniõiguslik vanus täitub mujal töötamise ajal. See on mõeldud just eelkõige selleks, et nendele, kes n-ö sügavast patriotismist tulid ja pühendumusega alustasid Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järel riigi taastamist ja ülesehitamist, samamoodi teha teatud soodustus, aga nagu ma ütlesin, juhtivkomisjon jättis selle konsensuslikult arvestamata.
Riigikogu liige Raivo Aeg tegi oma ettepanekuid. Ma rääkisin siin õigluse jaluleseadmisest kaitseväest enne 1. jaanuari 2010 pensionile jäänud kaitseväelaste pensionide küsimuses. Samamoodi olid ka

politseiametis enne 2010. aastat pensionid seotud palgaga ja samamoodi seoses masuga palgaastmeid 8% vähendati, mis vähendas ka pensione. Vahepeal mindi üle indekseerimisele, pensioni suurus seoti palgaastmetest lahti ja siis jäi pensioni arvestamise aluseks see madaldatud pension. Samas, aastatel 2010 ja 2011 indekseerimist ei toimunud ja alles 2012. aastal oli kasutusel indeks, milleks oli 1,044. Analoogiliselt kokkuleppega, mis sõlmiti muudatusettepaneku nr 2 asjus, leppisime kokku, et ka politseinike puhul toimuks selle ebaõigluse kaotamine eraldi seaduseelnõuga, mida ma siin enne mainisin ja mille me neljapäeval kavatseme Riigikogu menetlusse anda.
Teine minu ettepanek on see, et koos eelnõuga 447 muuta ka n-ö VAPS-i ehk väljateenitud aastate pensioni seaduse sätteid. VAPS-i üldpõhimõte on see, et kui teatud elukutse esindajatele on kehtestatud mingisugused nõuded ja kui nende tõttu ei ole enam võimalik edasi töötada, siis makstakse VAPS-i alusel pensioni kuni üldise vanaduspensioniea saabumiseni. Aga samas on seal erand, mis võimaldab politseinikele, päästjatele ja kinnipidamisasutuste töötajatele alustada selle pensioni maksmist peale seda, kui neil saab täis 25 aastat tööstaaži ja nad töötavad oma ametikohal edasi. Nii et 25-aastase staaži korral tekkis päris korralik lisatasu, mis riigieelarve kontekstis ei ole kindlasti otstarbekas. Ma tegin ettepaneku see ära kaotada ja see leidis ka õiguskomisjoni konsensuslikku toetust.
Muudatusettepaneku nr 6 esitas Politsei- ja Piirivalveamet. Muudatusettepanek näeb ette muuta eelnõu § 3 punkti 3 ning sõnastada politsei ja piirivalve seaduse § $111^2$ lõige 2 järgmiselt: "Politseiametniku pensioni arvutamisel võetakse käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud viimase ametikoha palgaastmele vastav palgamäär ja käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud teenistusastmetasu aluseks suuruses, mis kehtis tema politseiteenistusest vabastamise päeval, ning käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud viie viimase aasta hulgast valitud soodsaim palgamäär suuruses, mis kehtis tema töötamise ajal sellel ametikohal." Kui see pikk jutt lühidalt kokku võtta, siis see tähendab seda, et kui praegu on politseiametnik viimased viis aastat töötanud näiteks ametikohal, mille palgaaste on 10, millele vastab teatud palgamäär, siis kui ta pensionile läheb, saab ta selles mõttes vaadata viis aastat tagasi. Kui ta aga on teenistuse käigus liikunud madalamale palgaastmele, siis ta saaks valida tolle aja parima palgaastme, pensionile minnes siis palgamäära, mis vastab tema pensionile mineku päeval kehtinud palgamäärale, palgamäära, mis vastab sellele tema varasemale palgaastmele. See tähendab seda, et vahepeal on toimunud palgareformid, muudatused ja aluseks võetakse selline palgamäär, mida inimesel ei ole teenistuse jooksul kunagi olnud, ehk ta satub soodustingimustesse. Ettepanek oli see, et pensione hakataks arvestama ikkagi selle kõige parema või kõige soodsama palga või sissetuleku pealt, mida ta on saanud viimase viie aasta jooksul teenistuses olles, mis on iseenesest õige.
Teine Politsei- ja Piirivalveameti muudatusettepanek puudutas kadettide väikest üleminekuperioodi. Need, kes on teenistuses vähemalt 31. detsembri 2019. aasta seisuga, saavad eripensioni edasi, ja need, kes tulevad teenistusse alates 1. jaanuarist 2020, seda enam ei saa. Aga on üks lend kadette, kes lõpetavad Sisekaitseakadeemia ja kes ei ole 31. detsembri 2019. aasta seisuga jõudnud veel teenistusse asuda. Tehtigi selline ettepanek ja see kiideti ka heaks, et need, kes on lõpetanud Sisekaitseakadeemia ja kolme kuu jooksul peale 1. jaanuari 2020 tulevad politseiteenistusse, saavad samamoodi seda eripensioni, sest nad on alustanud õpinguid ja nad on praktika ajal olnud politseiteenistuses, aga siin on see eripära, et kadetiks oleku ajal ei olda ametlikult politseiteenistuses. Luuakse see soodusolukord, et neil oleks eripensioni saamise võimalus. Need on need, kes peale 1. jaanuari 2020 kolme kuu jooksul asuvad teenistusse, peale seda, kui nad on Sisekaitseakadeemia lõpetanud. Siis oli ...

**10:48 Aseesimees Enn Eesmaa**
Lugupeetud ettekandja, kas te soovite natukene lisaaega?

**10:48 Raivo Aeg**
Ma võtaks lisaaega, jah.

**10:48 Aseesimees Enn Eesmaa**
See on võimalik. Palun!

**10:48 Raivo Aeg**

Kaks ettepanekut on siin veel. Muudatusettepanek nr 7 on tulenenud Politseiteenistujate Ametiühingu ettepanekust, see on lihtsalt redaktsiooniline ettepanek. Siin oli segadus. Esialgu võis sellest sõnastusest välja lugeda, et eripensioni õigus tekib ainult neil, kes on 31. detsembri 2019. aasta seisuga saanud 55-aastaseks, aga mõte on ikkagi see, et kõigil neil, kes on teenistuses 31. detsembri 2019 seisuga ja tulevikus saavad 55-aastaseks, tekib eripensioni saamise õigus. Oli lihtsalt nii, et seletuskirjast võis nagu ühtemoodi aru saada, aga seaduse tekst oli teine. See oli lihtsalt selline redaktsiooniline parandus, et seaduse tekst oleks paremini arusaadav ja üheselt tõlgendatav.
Kaheksas on Justiitsministeeriumi ettepanek. Selle esimene punkt muudab prokuratuuriseadust ja ka teine punkt puudutab prokuratuuriseaduse muutmist. Ma ei hakka siin neid pikki tekste teile ette lugema, need on kõik saadaval. Oli ka arutelu selle üle, et prokuratuuriseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse lähenemised sellele viie aasta arvestusele pensionile siirdumise korral on erinevad. Politseinikel jäi selle arvestuse aluseks parim sissetulek või palk, aga prokuratuuris oleks endiselt saanud valida pensionile lahkumise päeval kehtivat palka, mis samamoodi oleks tähendanud, et pensioni arvestamise aluseks oleks võinud olla selline palk, mida see inimene ei olnud kunagi tegelikult saanud. Tehti ettepanek see ümber sõnastada ja seda ka tehti. See viidi kooskõlla ja nüüd toimub PPS-i ja prokuratuuriseaduse alusel pensioniarvestus analoogiliselt. See viimane ettepanek tingis veel järgmisel päeval õiguskomisjoni uue istungi kokkukutsumise. Seal samamoodi otsustati konsensuslikult selline muudatus teha ja see ettepanek sisse viia. Lühidalt on see kõik.
5. juunil tehti ka otsused. Komisjoni esimees tegi ettepaneku, et juhul, kui teine lugemine täna lõpetatakse, siis suunata seaduseelnõu 447 kolmandale lugemisele 14. juunil, selle poolt oli 5 komisjoni liiget ja vastu oli 1 komisjoni liige. Aitäh!

**10:52 Aseesimees Enn Eesmaa**
Suur tänu, austatud ettekandja, põhjaliku ja detailirohke ettekande eest! Vaatamata sellele, või mine tea, võib-olla just selle tõttu on teile ka küsimusi. Ants Laaneots.

**10:52 Ants Laaneots**
Mul on kõnesoov, vajutasin vale nuppu.

**10:52 Aseesimees Enn Eesmaa**
See on teine kategooria. Uno Kaskpeit.

**10:52 Uno Kaskpeit**
Aitäh, härra eesistuja! Austatud Raivo! Mul on üks selline küsimus. Ma olen komisjonis mitmel korral üles tõstnud küsimuse, et Kaitseministeerium võiks meile esitada ülevaate meie kõrval asuvates riikides – Soomes, Lätis, Leedus – kehtivatest eripensionidest ja vanusepiirangutest. Tänase päevani ei ole ma seda nende esitatud asja näinud. Ei tea, mis võiks olla põhjuseks, nad tahavad vist oma ideedega kuidagi kiilu taguda. See on umbes sama nagu piirivalve hävitamine, ümberringi riikides on piirivalve kõikjal iseseisev.

**10:53 Raivo Aeg**
Aitäh küsimuse eest! Ma kinnitan, et jah, sa oled seda korduvalt küsinud, aga seda ülevaadet laekunud ei ole. Ma tõesti ei oska ka vastata, mis on see põhjus, et Kaitseministeerium ei ole selle analüüsi esitamiseni veel jõudnud.

**10:53 Aseesimees Enn Eesmaa**
Madis Milling.

**10:53 Madis Milling**
Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud ettekandja! On arusaadav, et eripensionid, väljatöötatud aastate pensionid ja kõik need kehtestati omal ajal täiendavaks motivaatoriks ja stiimuliks. Täna me oleme neid kaotamas. Kas selle kaotamise valguses saame nüüd väita, et kaitseväelaste, päästjate ja politseinike palk on Eestis konkurentsivõimeline?

**10:54 Raivo Aeg**
Aitäh küsimuse eest! No ma neid kahte asja – pensioni saamine ja eripensionide olemasolu ning palk kui motivaator – ei julgeks nagu päris ühte siduda. Kindlasti ei väida ma seda, nagu kaitseväelaste, politseiametnike ja päästeametnike palgad oleksid liiga kõrged. Täna me näeme siinsamas Lossi platsil Riigikogu ees päästeametnikke oma plakatitega andmas informatsiooni või avaldamas rahulolematust selle üle, et nende palgad ei motiveeri teenistusega liituma uusi tulijaid. Vanad hoitakse küll kinni, aga uusi juurde ei tule. Sama probleemi ees seisab tegelikult politseiamet ja ma saan aru, et ka kaitsevägi. Kõikides n-ö riigiteenistustes on seesama probleem. Probleeme tekitab peale palga väiksuse ka demograafiline situatsioon, sest konkurents noorte võimekate meeste ja naiste tööle saamisel on läinud lihtsalt niivõrd tihedaks ja vajadus on suurem, kui Eesti demograafiline situatsioon rahuldada võimaldab. Nii et siin on kindlasti meil, Riigikogu liikmetel, poliitikutel, tähtis roll täita, et meie nõudmiste ja suunamiste abil oleks riigiteenistujatel, eriti neil, kes siseturvalisuse, sisejulgeoleku valdkonnas töötavad, mis on tegelikult üks riigi eksisteerimise, funktsioneerimise alustalasid, piisavad palgad, et inimesed jätkaksid tööd, et inimesed oleks motiveeritud sinna tööle minema ja et palgad liiguksid üldise arenguga, elukalliduse muutusega kaasa, mitte ei jääks seisma. Muidu mingil ajal jälle avastatakse, et oi-oi-oi, nüüd on väga pahasti, ja siis me peame hakkama palka tõstma 20% või enam korraga, kui inimesed on selle olukorra tõttu juba demotiveeritud ja frustreeritud.

**10:56 Aseesimees Enn Eesmaa**
Madis Milling, teine küsimus.

**10:56 Madis Milling**
Suur tänu! Austatud ettekandja! Kas komisjonis oli juttu erinevustest? Selles seaduseelnõus on justkui ühe lõikega käsitletud kaitseväelasi ja prokuratuuri töötajaid, aga oma olemuselt on ju need elukutsed ja nende spetsiifika erinevad. Kas sellest oli komisjonis juttu?

**10:57 Raivo Aeg**
Kindlasti on erinevad. Komisjonis pikalt diskuteeriti just näiteks selle üle, kas Kaitseväes on võimalik seda piirvanust likvideerida. Argumendid piirvanuse säilitamiseks olid just sellised, et meil oleks olemas teovõimeline reserv, et inimesed läheksid reservi, kui nad on veel selles vanuses, kui nende teovõime on säilinud. Teine argument oli see, et kui nad on liiga kõrge vanuseni kaitseväeteenistuses, siis ka nende n-ö funktsionaalsus teenistuses olles ei ole enam see, mida Kaitsevägi ootab. Need on muidugi argumendid, aga ei Kaitsevägi ega Kaitseministeerium ei olnud välja pakkunud muid lahendusi, kuidas siis kompenseerida seda vahepealset aega. Kui inimesel on piirvanus saabunud ja ta peab teenistusest lahkuma, aga üldise vanaduspensionieani on veel kümme aastat või rohkem, mida ta siis teeb? Ta pühendus teenistuse ajal riigile ja nüüd riik saadab ta justkui uksest välja lageda taeva alla, et vaata ise, kuidas sa hakkama saad. See ei ole inimlik käitumine.
Pigem on tänane seis ja otsus see, et tuleks anda neile võimalus teenida edasi kaitseväes ja ka politseis üldise vanaduspensioniea saabumiseni. Siis on juba organisatsioonide asi see, kuidas neid inimesi rakendada, kas on võimalik neid n-ö tubasele tööle paigutada, kaitseväes kuskile staabitööle, Politsei- ja Piirivalveametis menetlusega tegelema. Selline töö ei eelda enam sellist head füüsilist konditsiooni. Mentaalses, vaimses mõttes on need inimesed tegelikult parimas eas kogu oma elukogemuse ja varasema töökogemusega. Neid tuleb rakendada teistel aladel, kus nad saavad oma teadmisi ja kogemusi organisatsiooni ja riigi heaks kasutada. Selline oli selle arutelu käik ja jõuti selleni, et on võimalus leida ka muid kompensatsioonimeetmeid. Tingimus on muidugi see, et eelkõige kaitseväes, aga samamoodi politseis ja piirivalves kehtivad ju endiselt nõuded, seal kehtivad füüsilise ettevalmistuse nõuded ja peavad olema ka teatud teadmised. Tuleb sooritada mitmeid teste ja katseid. Kui inimene enam ei vasta töö tegemiseks kehtestatud tingimustele, siis tal tuleb niikuinii teenistusest lahkuda, ka enne vanaduspensionile jäämist. Aga kui inimene on füüsiliselt tugev, vastab oma teadmiste poolest ja vaimses mõttes igati nõuetele, siis ei ole lihtsalt vanusetsensusest tulenevalt inimlik teda teenistusest ära saata. Sellele on juhtinud tähelepanu ka, muide, õiguskantsler, et siin võib olla väga tugev riive põhiseadusega, kui lihtsalt vanusetsensusest tulenevalt öeldakse inimesele, et sa ei tohi ühel või teisel elualal enam edasi töötada.

**11:00 Aseesimees Enn Eesmaa**
Raivo Põldaru.

**11:00 Raivo Põldaru**
Aitäh, härra aseesimees! Hea ettekandja! Kas me võime nüüd ennast maailma ja ümbruskonna kontekstis pidada suunda rajavaks ja uut suunda andvaks või ei ole see nii?

**11:00 Raivo Aeg**
Nii ja naa. Ma nüüd tõesti tuginen ka Uno Kaskpeiti eelnevale küsimusele, kust selgus, et me ei ole saanud Kaitseministeeriumist ega Kaitseväest seda analüüsi, milline on olukord meie naaberriikides või üldse Euroopas just eripensionide ja pensionile siirdumise mõttes. Selles asjas jään ma vastuse võlgu. Küll aga, kui me räägime politseiteenistusest, siis siin ei ole me mitte mingisugused suunanäitajad. Niipalju kui minul teadmisi on, võin öelda, et näiteks kõik Skandinaavia riigid, Põhjamaad, üldse paljud Euroopa riigid on juba aastaid-aastaid tagasi valinud selle tee, et ei ole enam mingit eripensionide maksmist. Seal olid ka pikad üleminekuperioodid. Peaaegu kõigis riikides on eripensionid olnud, aga pikkade üleminekuperioodide järel on need ikkagi kaotatud. On rakendatud täiendavaid motivatsioonipakette, lahendusi, kuidas võimaldada inimestel edasi töötada, ja üldine vanaduspensioniiga ongi see iga, kui ka eriteenistustes inimesed lahkuvad oma ametikohalt ja siirduvad pensionile.

**11:02 Aseesimees Enn Eesmaa**
Austatud ettekandja, suur aitäh! Rohkem teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Esimesena võtab sõna Ants Laaneots. Kaheksa minutit kokku.

**11:02 Ants Laaneots**
Lugupeetud eesistuja! Kolleegid! Meil on täna arutlusel seaduseelnõu, mille tähtsust riigikaitsevaldkonnas ei tohi alahinnata. Meie väär otsus võib pikema aja jooksul tekitada kaitseväe, aga ka ilmselt politsei ja piirivalve arengule korvamatut kahju, ja seda olukorras, kus Euroopa on tegelikult uue külma sõja lävel.
Kaitseministri esitatud seaduseelnõu 447 kohaselt loobutakse kaitseväe eripensioni maksmisest tegevväelastele, kes asuvad teenistusse alates 2020. aasta 1. jaanuarist. Tema ettepanek on ka loobuda tegevväelaste piirvanusest ja lubada neil töötada samal ajal mõnes teises äriühingus. Raivo Aeg siin juba rääkis eripensionidest. Ma peatun ühel oma eelmisel lausel.
Külma sõja perioodil oli Euroopa riikides üldine sõjaväeteenistuskohustus. Relvajõud jagunesid üldiselt kaheks osaks: rahuaegseteks ja sõjaaegseteks. Näiteks oli Saksa Bundeswehris rahuajal 560 000 – 570 000 meest, olenevalt aastast, ja sõjaajal oleks püssi all olnud 2 miljonit meest. Soome sõjaaja kaitseväes oli 350 000, rahuajal aga 30 000 – 35 000 meest. Ohvitseride ja kaadriallohvitseride piirvanus tegevteenistuses sõltus ja sõltub ka praegu nendes riikides, kus on üldine kaitseväeteenistuskohustus, nende võimekusest ja edukusest. Keegi jääb võimete poolest rühma- või kompaniiülemaks, teine saab vanemohvitseriks ja vähesed saavad kõrgemateks ohvitserideks, kindraliteks või admiralideks. Nooremohvitserid, lipnikud, leitnandid, kaptenid ja kaadriohvitserid said ja saavad, olenevalt riigist, pensionile 45–50-aastaselt, kui nad on vähemalt 20 aastat tegevteenistuses olnud, vanemohvitserid 55–60-aastaselt – ma mõtlen siin majoreid, kolonelleitnante, kolonele – ja kõrgemate ohvitseride vanuse piirmäär olenes ja oleneb ametikohast, see piirmäär võis ja võib olla 55–65 aastat. Mina ise sain Kaitseväe juhatajaks ka 58-aastaselt.
Miks nii tehti ja tehakse? Enamiku riikide sõjaaja armeeüksused olid reservis, nad vajasid kriisi puhul professionaalset juhtkonda ja praktiliselt kõik tegevteenistusest lahkunud ohvitserid ja kaadriallohvitserid, vaadates muidugi nende vanust, määrati sõjaaja ametikohtadele. Sellistes riikides nagu Soome, Rootsi ja Šveits pööratakse siiani suurt tähelepanu asjaolule, et reservväel oleks võimalikult palju kvaliteetse väljaõppe ja kogemustega ohvitsere reservis. Sama teed läksime ka meie. Mina ei ole näiteks Eestis kuulnud, et keegi kaitseväe reservi läinud ohvitseridest ei oleks leidnud tööd. Ei ole ka teada, et üheski riigis oleks tegevväelase diferentseeritud piirvanusest täielikult loobutud. Kas te kujutate üldse ette 60–65-aastast rühma- või kompaniiülemat kas lahinguülesannet täitmas või koos oma jao või rühmaga või isegi kompaniiga kuskil metsas jooksmas? Kas see on füüsiliselt võimalik?

Kaitseministri ettepanek ei arvesta julgeolekuolukorda Euroopas, mis on oluliselt halvenenud. Eestis on riigikaitse rajatud üldisele kaitseväeteenistuskohustusele. Ettenähtud sõjaaja koosseis on meil 21 000 kaitseväelast – see ei ole mingi riigisaladus –, mis on riigi esmakaitseks täiesti ebapiisav ja kaks korda väiksem minimaalsest vajadusest. Kaasaja sõdade praktika on kinnitanud reeglit, et sõjaaja armees või kaitseväes peaks olema vähemalt 10% ohvitsere. Seega, praeguse 21 000 kaitseväelase korral on vaja vähemalt 2100 ohvitseri, kellest, võib öelda, 50% on ka rahuajal tegevteenistuses. Samal ajal on meil reservis üle 60 000 üksusepõhiselt ajateenistuse läbi teinud isiku, kellest võiks sõjaajal formeerida veel 20 pataljoni, kuid enamik neist ei ole arvatud sõjaaja üksuste koosseisu. Kokku on Kaitseväes, Kaitseliidus ja reservis enam kui 4200 ohvitseri – ohvitserid nime poolest ja paberil, ütleme nii –, neist pooled ei leia rakendust sõjaajal, nad ei saa rahuajal vajalikku täiendusõpet, tegelikult on nad ennast diskvalifitseerinud.
Samad piirvanused on ka kehtivas kaitseväeteenistuse seaduses. Uues seaduses ettenähtud ohvitseride ja allohvitseride piirvanuse ühtlustamine tsiviilteenistujate piirvanusega, mis on teatavasti 65 eluaastat, nullib noorte sõjaväelaseks saamise motivatsiooni ja peatab ohvitseride karjäärivõimalused ehk liikumise karjääriredelil, kuna vanem generatsioon võtab ju tipud n-ö oma kätte ja pikaks ajaks. Kokkuvõtlikult öeldes jäävad reservüksused siis ilmselt kvalifitseeritud juhtkonnata.
Mõni sõna ka ettevõtluses ja äriühingutes osalemise piirangust loobumisest. Asutatud äriühingutest on tavaliselt vaid väike osa edukad. Nii on olemas oht, et tegevväelasel, kes hakkab sellega tegelema, läheb rohkem aega oma ärile kui teenistusele ning äriühingus osalemise tõttu võivad tekkida ka rahalised raskused. Tekib ka küsimus, kes ta siis on, kas ta on ohvitser või on ta ettevõtja. Praktikas toimub praegu nn skeemitamine: tegevväelane on näiteks osaühingu osanik, kuid juhatuse liige on kas pereliige või ülenev või alanev sugulane. Äriühingus töötamise võimaldamine ei ole absoluutne ja see saab pärast kaitseministri muudatusettepanekute arvestamist edaspidi toimuda vaid avaliku teenistuse seaduse §-s 60 sätestatud tingimustel. Aga see seisab alles ees.
Kui loobutakse tegevväelaste suuremast pensionist ja piirvanusest, siis tuleks riigil füüsilisest koormusest ja kaitseväelase ohtlikust elukutsest lähtuvaid riske arvestades midagi ka vastu anda. Veel tekib küsimus, kuivõrd on tegevväelane võimeline töötama täiskoormusega teenistuses ja pärast tööd või puhkepäevadel ka oma äriühingus. Lisaks, kuidas tagatakse, et tegevteenistuse ajal ei tee tegevväelane teise töökoha tööd? Samuti tuleb kaaluda, kuivõrd mõjutavad tegevväelase valikuid sellised asjaolud, et kui ta tsiviiltöökoht on näiteks Lõuna-Eestis, kuid teenistuses määratakse ta ametikohale kas Ida-Virumaale või Tallinna või hoopiski välisriiki.
Selliseid põhimõttelisi muudatusi seaduses, nagu meile esitati, ei peaks tegema kiirustades. Kaitseministri ettepanekute mõjusid oleks vaja põhjalikult hinnata, arvestades ka kompensatsioonipaketti. Kui loobutakse tegevväelaste nn eripensionist, peaksid Kaitseministeerium ja Kaitsevägi välja töötama kompensatsioonipaketi, mis toetab tegevväelaste motivatsiooni. Kuni selle väljatöötamiseni tuleks seaduseelnõu 447 korralikult läbi mõelda ning tegevväelaste ettevõtluspiirangust ja vanuse piirmääradest loobumine sellest lahti siduda. Aega selleks on 2020. aastani.
Kokkuvõtteks. Kriis kaitseväes on juba alanud. Möödunud aastal läks motivatsiooni ja karjääri …
Kas saab minuti juurde?

**11:10 Aseesimees Enn Eesmaa**

Paraku ei saa. Kui teil on mingi lõppjäreldus või ettepanek, siis palun esitage see kohe.

**11:10 Ants Laaneots**

Kaks lauset. On täheldatav meeleolu oluline langus ka noorte ohvitseride ja allohvitseride seas. Minu ettepanek on katkestada teine lugemine ja panna see eelnõu hääletusele. Aitäh!

**11:11 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kas sellekohane kirjalik avaldus on ka tulemas? Palun see esitada! Uno Kaskpeit, palun! Kolm minutit juurde.

**11:11 Uno Kaskpeit**

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma natukene täpsustan. Meile ei ole esitatud seda võrdlust Soomega ega Läti ja Leeduga, aga ma niipalju tean, et Soomes ei nimetata seda eripensioniks, see on

väljateenitud aastate pension, ja vanusepiirangud ühtivad nendega, mis on meie praeguses seaduses. Nii et kellegi geeniuse arvates on Eesti mehed tulevikus võimekamad.
Me oleme täna eelnõuga 447 tõsisel teelahkmel. Ma ei olegi veel aru saanud, kes on need geeniused, kes sellise kirjatüki kokku on pannud. Komisjonis on seda eelnõu päris palju arutatud, kuid ma pole kunagi saanud vastust küsimusele, kelle poolt või millise meie lähedal asuva riigi eeskujul on see valmis vorbitud. Nagu ennegi juttu oli, olen mitu korda avaldanud soovi, et Kaitseministeerium teeks ülevaate Soome, Läti, Leedu ja Poola tegevteenistuses olevate inimeste vanusepiiridest ja muudest erisustest. Kahjuks ei ole seda tänaseni komisjonile esitatud. Me oleme nende riikidega sarnases geopoliitilises olukorras. Meil on üks rahutu naaber, kes ajaloo jooksul on meid kõiki ahistanud. Ma ei kujuta hästi ette, kuidas on 60-aastane rühmaülem võimeline koos noortest meestest koosneva rühmaga maastikul ühte jalga käima või kuidas suudab 60-aastane patrullpolitseinik tänaval korda valvata ja paharette taga ajada. Teine naeruväärne asi on tunnistada kehtetuks tegevteenistuses olevate meeste ettevõtluses osalemise ja äriühingutesse kuulumise piirang ning väljaspool teenistusülesannete täitmist töötamise piirangud. Mis juhtub siis, kui Võrus teenistuses olev kaitseväelane, kellel on mingi äriühing, suunatakse teenistusse teise kohta, näiteks Tapale või mujale, mis saab inimese ärist ja tööst oma firmas?
Need on tõsised küsimused, mida ei ole küll kaine mõistusega analüüsitud, meie olukorda ei ole naabrite olukorraga võrreldud. Juba mitmeid aastaid ei ole saadud sõjakooli planeeritud 50 õppekohta komplekteeritud ja piirivalvetööle on nõus minema ainult kolmandik õppuritest. Piirivalveõppest ei ole üldse mõtet rääkida, sest see on politseiõppega kokku löödud, piirivalveõppeaineid on 30% vähendatud ja politseiõppeaineid selle võrra suurendatud. Võin teile kindlalt öelda, et peale 2020. aastat kukuvad eespool nimetatud koolid lõplikult kokku, sest sinna ei lähe enam keegi. Piirivalve on hea näide. Geeniused omaenese tarkusest hävitasid selle organisatsiooni, kui nad liitsid selle politseiga. Meie eespool nimetatud naabrid ei ole keegi sellise rumalusega hakkama saanud ja nad ei mõtlegi selle peale. Riigikontrolli aruanne Politsei- ja Piirivalveameti kohta Riigikogule 19. aprillist 2016 ütles, et 2016. aastal oli selles asutuses tööl umbes 5000 inimest, seda oli tuhande võrra vähem kui 2010. aastal. Isegi Politsei- ja Piirivalveameti suuruses organisatsioonis on selline vähenemine suur. Riigikontroll prognoosis ka PPA personalimuudatusi kuni aastani 2025 ja see analüüs näitas, et tegelikult on asutus hädas. Töötajaskond väheneb edaspidigi märgatavalt, järgmistel aastatel üle 1700 inimese võrra. Otse välja öeldes tähendab see, et PPA ei suuda tulevikus enam neile pandud ülesandeid täita. See on probleem juba praegu, aga olukord muutub lähitulevikus veel hullemaks. See pole ainult minu, siinse ettekandja mure. See oli väljavõte Riigikontrolli auditist, mis oli mõeldud teile, armsad kolleegid.
Võime olla kindlad, et isad ja vanaisad oskavad lastele väga hästi selgitada, mis neid ees ootab, kui keegi neist peaks soovima endale kaitseväelase või politseiniku eriala valida. Selle kõige tulemusel kukuvad Eesti riigikaitse ja sisejulgeolek lähitulevikus kokku. Mul on teile ainult üks soovitus: jätke see nupuvajutuse hetk hästi meelde ja kui tuleb aeg siit Eestimaalt jalga lasta, siis saate enne minekut peeglisse vaadata ning endale tunnistada, et jah, ka mina vajutasin poliitiliselt suunatult valet nuppu. Kahjuks ei ole ka enam piirivalvet, et saaks anda neile korralduse ainult naised ja lapsed üle piiri lubada, sest see organisatsioon on selle saali kaasabil juba ammu lammutatud. Praegune olukord näitab väga hästi, et kellelgi on väga kiire selle eelnõu läbisurumisega, sest täna on teine lugemine ja juba ülehomme on kolmas lugemine.
Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel annan üle lugemise katkestamise ettepaneku. Leian, et selle küsimusega tuleb siiski veel tegeleda ja analüüsida naabrite olukorda, mitte kiirustada ning lammutada meie riigikaitset ja sisejulgeolekut. Tänan tähelepanu eest!

**11:17 Aseesimees Enn Eesmaa**

Seda ettepanekut me hääletame pärast muudatusettepanekute läbivaatamist. Tarmo Kruusimäe, kas kohalt? Palun! Kaks minutit.

**11:17 Tarmo Kruusimäe**

Tänan, hea istungi juhataja! Ma kuulasin huviga kahte eelnevat ettekannet ja pean tõdema, et selleks, et olukorda mustades värvides kirjeldada, ei ole vaja lõpetada kunstiülikooli. See oli hea uudis, et kui juba täna on meil kaitseväes ja kaitseväeteenistuses kriis, siis oleks mõistlikum jaanalinnu kombel pea liiva alla peita ning lugemine katkestada, sest meil on aega veel küll. Ma ei tea, millised mõtted küll nendel inimestel peas on, kes kuulevad sõna "kriis" ja kelles see käivitab mehhanismi, et nüüd on meil aega küll. Ma tahan siia lõppu öelda seda, et tunnustamata poliitikavaatleja Björn Õueaiaauguäär on öelnud, et

kõige tähtsam on leida auk, siis me leiame ka selle augu ääre. Härrased, teie muudatusettepanek kõlab nii, et läheme nüüd kõik õue õue otsima, et leida õueaiaauguäär. Aitäh!

**11:19 Aseesimees Enn Eesmaa**

Rohkem sõnavõtusoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Selle seaduseelnõu kohta on tehtud üheksa muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on teinud õiguskomisjon ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud Johannes Kert, Ain Lutsepp, Uno Kaskpeit ja Ants Laaneots, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata ja ettepanek ei kuulu hääletamisele. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Sama kehtib ka neljanda muudatusettepaneku kohta. Viienda, kuuenda, seitsmenda, kaheksanda ja ka üheksanda muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud, kuid Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 447 teine lugemine katkestada. Suuliselt tegi sama ettepaneku ka Ants Laaneots, kuid on tarvis fraktsiooni kirjalikku ettepanekut, seepärast me lähtume EKRE esitatud ettepanekust. Me hääletame seda paari minuti pärast.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 447 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 17 saadikut, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. ERKE ettepanek katkestamise kohta ei leidnud toetust. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

---

## **5.** 11:24 Veeseaduse eelnõu (643 SE) esimene lugemine

**11:24 Aseesimees Enn Eesmaa**

Viies tänane päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse eelnõu 643 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli keskkonnaminister Siim Kiisleri!

**11:24 Keskkonnaminister Siim Kiisler**

Austatud juhataja! Auväärt Riigikogu liikmed! Veeseaduse eelnõu on ette valmistatud keskkonnaõiguse kodifitseerimise raames ja selle eesmärk on asendada seni kehtiv veeseadus. Praegune veeseadus kehtib 1994. aastast ning seda on üle 50 korra täiendatud ja muul viisil muudetud. Uues veeseaduses on õigusnormid uuesti süstematiseeritud ning seaduse kasutajale paremini arusaadavad. Kodifitseerimise peamine eesmärk on kehtivat õigust korrastada.
Nagu praeguses veeseaduses, sätestatakse ka eelnõus vee kasutamise ja kaitse kavandamise ning korraldamise alused, veekaitse nõuded, isikute õigused ja kohustused ning vastutus vee kasutamisel. Samuti sätestatakse riiklik järelevalve vee kasutamise ja kaitse nõuete täitmise üle ning vastutus nõuete rikkumise eest. Kuna puhas vesi on meie kõigi ühisvara, siis puudutab eelnõu nii üksikisikust veetarbijaid, vett kasutavaid ettevõtjaid kui ka veemajanduse korraldamisega tegelevaid riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusi. Üldine eesmärk on vett säästvalt kasutada ja reostuse eest kaitsta.
Nüüd muudatustest võrreldes praeguse veeseadusega. Kõigepealt täpsustatakse veekogu mõistet. Kehtiva seaduse kohaselt on veekogu igasugune vett täis süvend, eelnõukohases seaduses on selle mõiste alt välja toodud inimese poolt veega täidetud rajatised, mida ei käsitata veekoguna, näiteks reoveepuhastite biotiigid, märgalapuhastid, vesiviljeluse tiigid ja basseinid, sademevee kogumise süsteemid ja muud inimese poolt kindlal eesmärgil rajatud püsivalt või ajutiselt veega täidetud eelnimetatud rajatistega sarnased ehitised. See tähendab, et selliste rajatiste puhul ei ole mõistlik kehtestada kaitsevööndeid, kuid samas kehtivad neile üldised veekaitsenõuded.
Arvestades praktikas ilmnenud probleeme, on muudetud veekaitsevööndiga seotud regulatsiooni. Alla 10 ruutkilomeetri suuruse valgalaga peakraavide ääres on vähendatud veekaitsevööndi ulatust senise 10 meetri asemel ühe meetrini. Selliseid peakraave on umbes 170, nende kogupikkus on umbes 800 kilomeetrit. Samuti ei ole selliste väikese valgalaga maaparandussüsteemide eesvoolude ja peakraavide

kaldal asjakohane piirata maavarade kaevandamist ja puu- ja põõsarinde raiet. Nende veeobjektide põhiline roll on hoida maa kasutamiseks sobivat niiskusrežiimi.
Kehtiva veeseaduse kohaselt peab metsaseaduse mõistes metsamaal puu- ja põõsarinde raieks küsima eraldi nõusoleku Keskkonnaametilt. Eelnõukohase seaduse järgi ühildatakse veekogu ääres metsamaal puu- ja põõsarinde raieks nõusoleku küsimine metsateatise menetlusega. Muudatus vähendab halduskoormust. Täpsustatud on veeluba nõudvate tegevuste kriteeriume. Praeguse seaduse järgi ei ole võimalik üheselt aru saada, alates millisest veekogu süvendamise või kaadamise mahust on veeluba vajalik, kas nullist või siis teatud mõistlikust kogusest. Eelnõus on kehtestatud konkreetsed kriteeriumid süvendamisele, kaadamisele ja tahkete ainete paigutamisele veekogusse, millest alates on vaja veeluba ja millest alates on vaja tegevus Keskkonnaametis registreerida. Veekogusse tahkete ainete paigutamisel – näiteks truupide ja sildade rajamisel – või ainete kaadamisel mahuga üle 100 kuupmeetri on vajalik veeluba. Muudetud on puurkaevu veehaardele sanitaarkaitseala ulatuse määramise aluseid. Kehtiva veeseaduse järgi on reeglina puurkaevu sanitaarkaitseala ulatus 50 meetrit. Olenevalt võetava vee kogusest ja põhjavee kaitstusest saab kaevuomanik keskkonnaametilt taotleda sanitaarkaitseala ulatuse vähendamist. Eelnõu kohaselt määratakse uue kaevu rajamisel kohe sanitaarkaitseala ulatus kas 10, 30 või 50 meetrit, arvestades veehaarde tootlikkust ning sellega avatud põhjaveekihi kaitstust. Kui vett võetakse rohkem kui 500 kuupmeetrit ööpäevas, võib piisava sanitaarkaitse ulatus olla kuni 200 meetrit. Kui joogiveehaarde tootlikkus on üle 500 kuupmeetri ööpäevas ja sanitaarkaitseala ei taga veehaarde vee kvaliteedi piisavat kaitset, võib eelnõu kohaselt moodustada suurema ulatusega joogiveehaardega toiteala, mille ulatus leitakse arvutuslikult ja millel kehtivad kitsendused määratakse eraldi iga ala kohta.
Praktikas on ilmnenud, et mitut laadi tegevused ei ole veekeskkonnale sedavõrd ohtlikud, et nende tegemiseks oleks vaja veeluba. Samas on Keskkonnaametil vaja sellist tegevust suunata, et vältida üksikute sääraste tegevuste kumuleerivat mõju veekeskkonnale. Sellised väiksema mõjuga tegevused tuleb edaspidi veeloa taotlemise asemel Keskkonnaametis registreerida. Näiteks nõuab registreeringut veekogusse 5–100 kuupmeetri tahkete ainete paigutamine, samuti maasoojussüsteemi veekogusse paigutamine. Registreeringu menetlus on lihtsam ja kiirem kui veeloa menetlus.
Muudetud on veeproovi võtjate atesteerimise korda. Eelnõu näeb ette Sotsiaalministeeriumi joogiveeproovi võtjate ja Keskkonnaministeeriumi veeproovivõtjate koolituse ja atesteerimissüsteemide ühendamise, et isik peaks läbima vaid ühe koolituse ja atesteerimise. Ministri määrusega kehtestatakse eraldi nõuded sademeveele, kaevandustest ja karjääridest ära juhitavale veele, jahutusveele ning vesiviljelusest pärit veele. Praegu rakendatakse nende veeliikide puhul Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud üldiseid nõudeid heitveele.
Veeseadusega reguleeritakse ka merekeskkonna kaitset. Merekeskkonna kaitse valdkond sõltub osaliselt ka meretranspordiga seotud valdkonna regulatsioonidest, mille revisjoni praegu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juhtimisel tehakse. See keskendub peamiselt kaubanduslikule mereõigusele. Merekeskkonna kaitse rahvusvaheline õigus on osaliselt kajastatud veeseaduses, sadamaseaduses ning meresõiduohutuse seaduses. Veeseadus käsitleb enim Euroopa Liidu merestrateegia raamdirektiivi kohustuslikke tegevusi, nagu merestrateegia koostamine ja rakendamine. Uuendusena sisaldab eelnõu oma 11. peatükis mereuuringute osa, mis seni on olnud täpsemalt reguleerimata. Täpsustatakse mereuuringuloa andmise protseduuri: luba hakkab andma Keskkonnaministeerium. Praegu antakse aastas umbes 15 luba teiste riikide laevadele Eesti merealal uuringute tegemiseks. Vastavalt ÜRO mereõiguse konventsioonile peame andma uuringuteks loa ka Eesti lipu all sõitvatele teadusasutuste laevadele ning mis tahes mereuurijatele, kes soovivad uurida merd väljaspool riikide jurisdiktsiooni olevatel merealadel ookeanides. Uuringuloa andmist on oluline reguleerida, sest sellega tagame uuringuandmete esitamise Eesti ametiasutustele, samuti kontrolli Eesti merealal kogutavate andmete üle.
Eelnõu kohaselt tekib võimalus kaevandada maavarasid aladel, mis asuvad kaevandamise järel korrastatud maal ja ühtlasi kaevandustekkeliste veekogude veekaitsevööndis. Keskkonnaamet annab selleks nõusoleku ja seab negatiivse mõju leevendamise meetmed maavara kaevandamise loas. Muudatusel on positiivne mõju, sest see võimaldab maavarasid efektiivsemalt ja säästlikult kasutada ning kaevandatud alasid terviklikumalt korrastada. Näiteks on seni kehtinud piirangute tõttu ette tulnud olukordi, kus kaevandamisel tekkinud veekogu kõrval soovitakse kaevandamist jätkata, kuid see pole olnud veekoguga seotud piirangute tõttu võimalik, mistõttu on tulnud jätta vahe uue karjääri ja olemasoleva veekogu vahele. See põhjustab ühelt poolt maavara kadu, sest osa varust jääb

põhjendamatult kaevandamata, teiselt poolt aga teeb tervikliku korrastamise lahenduse leidmise raskeks, sest ühe suure veekogu asemel tuleks tekitada kaks või rohkem väikest. Positiivne mõju on ka ettevõtjate tegevusele, sest muudatus lihtsustab kaevandamisega seotud asjaajamist ja teatavatel juhtudel samuti kaevandamise tehnoloogilist lahendust.
Võrreldes kehtiva veeseadusega on täpsustatud riikliku järelevalvega seotud sätteid ja ajakohastatud väärteokoosseisu. Praeguses veeseaduses on sätestatud väga üldised väärteokoosseisud, näiteks vee kasutamise nõuete rikkumine, vee kaitse ja kasutamise korra rikkumine. Eelnõus on aga konkreetsed väärteokoosseisud lahti kirjutatud, näiteks põllumajandusliku tegevuse keskkonnanõuete rikkumine, veekaitsevööndis tegevuspiirangute rikkumine, vee või veekogu kasutamine veeloata või veeloa nõuete rikkumine.
Nii kehtiva veeseaduse kui ka eelnõu järgi kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirja. Praegu ei saa kohalik omavalitsus teostada järelevalvet enda kehtestatud eeskirjade täitmise üle, eelnõu kohaselt see võimalus antakse. Samuti tõstetakse juriidilise isiku keskkonnavastaste süütegude eest rakendatavaid karistusmäärasid. Järelevalvestatistika näitab, et kehtivad trahvimäärad pole vajalikul määral mõjutanud isikute käitumist tegevusvaldkondades, kus ebaseaduslikust loodusvarade kasutamisest või keskkonnanõuete täitmata jätmisest saadav tulu või rahaline sääst võib olla suur. Seetõttu on sanktsioonide kehtestamisel oluline võtta muu hulgas arvesse majanduslikku tulu, mida seaduse nõuete eiramine võib isikule anda. Trahvimäärad ei tohiks olla sellest väiksemad. Olenevalt valdkonnast on eelnõus tehtud kehtiva veeseaduse muidki, väiksemaid sisulisi või tehnilist laadi parandusi.
Kokku võttes väheneb eelnõu vastuvõtmisel mõningal määral halduskoormus ja seaduse rakendamine muutub vee kasutajatele mõistlikumaks, samas halvendamata veekeskkonda. Aitäh!

**11:35 Aseesimees Enn Eesmaa**
Esimese küsimuse ministrile esitab Peeter Ernits.

**11:35 Peeter Ernits**
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Küsimusi on palju, üks neist on selle kohta, et keskkonnaminister võib öelda või määrata, kas mõnes piirkonnas on siirdevesi või mitte. Siirdevee kindel määratlus on küll olemas, aga seletuskirja järgi saab minister ütelda, mis kus on. Need arutlused on toimunud seoses Kasari jõega ning Haapsalu ja Saunja lahega. Kas võib juhtuda, et sa sellise määruse või korralduse teed, ja kui sa seda teed, siis mida see endaga reaalselt kaasa toob?

**11:36 Keskkonnaminister Siim Kiisler**
Aitäh! Definitsiooni järgi on siirdevesi jõesuulähedane pinnavesi, mis on mere läheduse tõttu osalt soolane, kuid mida sissevoolav magevesi tunduvalt mõjutab. Eestis ei ole ükski Läänemere osa ega ühegi jõe osa siirdeveeks kuulutatud. Küllap põhjus ongi olnud see, et see väga palju mingeid regulatsioone ei muudaks. Kui on konkreetsed põhjendused, siis võib seda kaaluda, aga ma arvan, et sisuliselt sellest midagi ei muutuks, see on pigem defineerimise küsimus.

**11:36 Aseesimees Enn Eesmaa**
Palun, Urve Tiidus!

**11:37 Urve Tiidus**
Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Kogu maailmas kogub hoogu erinevate liikide kasvatamine veekogudes, eelkõige meres. Seda peetakse tulu tõotavaks majandustegevuseks, mille vastu on tekkinud huvi ka Eestis. Teie seletuskirjas on toodud näidetena punavetika ja söödava rannakarbi kasvatamine või vähemasti selle katsetused. Seaduses on sellega seoses täiesti uus paragrahv, seletuskirjas räägitakse sellest leheküljel 12. Ma saan aru, et valdkonnaminister saab suure volituse selle teemaga seoses määrusi välja anda. Kas te natuke kommenteeriksite, kui laia ulatusega see volitus saab olema ja kui palju neid uusi liike on tulemas, mida inimesed ehk tahavad n-ö majanduslikus mõttes kasvatada?

**11:37 Keskkonnaminister Siim Kiisler**

Aitäh! Vesiviljeluse puhul võib neid liike olla väga mitmeid, aga siin on küsimus eelkõige keskkonnamõjude hindamises. Miks vesiviljelus meres ei ole Eestis käima läinud? Põhjus on see, et mõjud on läbi uurimata – kardetakse meie lahtede rannikuvete seisundi halvenemist ja seetõttu on nendes küsimustes väga ettevaatlikud oldud. Praegu meil on ametlikult sees üks taotlus, aga huvilisi, kes tahaksid tegelda kalakasvatusega, on mitmeid. Probleem on selles, et keskkonnamõjude hindamise käigus tuleb välja selgitada kompenseerivad meetmed ja üldse, millistel tingimustel see tegevus oleks võimalik. Nii palju kui mina tean, on karbikasvatus ja ilmselt ka teatud vetikate kasvatus väga sobivad koosmõjus kalakasvatusega, sest neil on kompenseeriv mõju. Karbikasvatus vähendab kalakasvatuse negatiivset mõju. Kokkuvõttes on see ilmselt võimalik.
Me oleme eri koosolekutel arutanud teemat, kuidas nendele ettevõtetele, kes on vesiviljelusest just merel huvitatud, lihtsustada asjaomaste lubade taotlemist, nii et see asi reaalselt käima saada. Küsimus on praegu, nagu ma ütlesin, eelkõige selles, kuidas keskkonnamõjusid hinnatakse, millised on arvatavad tagajärjed, millised on leevendavad meetmed. Pigem on oldud hästi ettevaatlikud, aga ma arvan, et meil lähiajal just koos kompenseerivate meetmetega need esimesed vesiviljeluse üritamised merel tulevad.

**11:40 Aseesimees Enn Eesmaa**
Peeter Ernits.

**11:40 Peeter Ernits**
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Teine küsimus on veel. Siin on öeldud, et lämmastikväetist ei tohi põllule 15. oktoobrist kuni kevadeni laotada. Sellega seoses on kooskõlastamise käigus esitatud küsimus, kas fosforit sisaldavat väetist tohib talvel laotada. Aga vastustes seda ei ole, fosforist on tabelis kenasti üle libisetud. Kas siis tohib või ei tohi talvel seda väetist laotada?

**11:40 Keskkonnaminister Siim Kiisler**
Väetamise kohta on üldised sätted § 169 ja § 170 ja ka edasi §-d 171, 172, 173. Paragrahvis 173 on väetisega antava lämmastiku ja fosfori piirnormid, nendest tuleb lähtuda.

**11:41 Aseesimees Enn Eesmaa**
Palun, Krista Aru!

**11:41 Krista Aru**
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Kooskõlastuste tabelis on Eesti Linnade ja Valdade Liit teinud märkuse, et kohalikele omavalitsustele lisatakse selle seaduseelnõu kohaselt jälle mitmeid uusi ülesandeid, samas on selle mõju jäetud analüüsimata. Kulutuste kohta öeldakse, et uusi kulutusi juurde ei tule, ja vastuses märkusele on lisatud, et tegelikult ikkagi ka uusi ülesandeid juurde ei tule. Olge hea, palun selgitage, kas kohalikule omavalitsusele tuleb seaduseelnõu kohaselt uusi ülesandeid, ja kui tuleb, siis milliseid ja kui mahukad need on!

**11:42 Keskkonnaminister Siim Kiisler**
Oma varasemast kogemusest valitsusliikme ja just kohaliku omavalitsuse valdkonna eest vastutajana ma tean, et kohaliku omavalitsuse liitudelt tuleb hästi palju selliseid tüüpkirju, kus esimene lause on alati olnud seesama, mida te tsiteerisite. Ja tihtipeale on see jäänud täpsustamata, spetsifitseerimata, lahti seletamata. Ma julgen väita, et praegu on tegemist analoogse juhtumiga. Otseselt ei osata midagi välja tuua.
Kui seda eelnõu ja seletuskirja lugeda, siis on ehk aru saada, et me oleme püüdnud regulatsiooni lihtsustada – lihtsustada nii palju, kui võimalik. Ma tõin ettekandes ka välja ühe küsimuse: praegu on olukord, et omavalitsus kehtestab reovee kohtkäitluse ja äraveo eeskirjad ehk siis eramajapidamiste reoveekorralduse, aga seaduse kohaselt omavalitsus järelevalvet enda kehtestatud eeskirjade täitmise üle teostada justkui ei saa. Nüüd me selle võimaluse omavalitsusele anname. Eks omavalitsused üldiselt, ka omavalitsuste liidud tihtipeale püüavad iga sellist muudatust käsitada täiendava kohustusena, aga mina seda niipidi ei vaataks. Pigem annab see omavalitsusele võimaluse oma õigusi oma territooriumil mõistlikult rakendada – mitte lihtsalt regulatsioone välja anda, vaid ka nende üle järelevalvet teha.

Üks vaidluskoht on olnud seoses maamaksuga. Nimelt, eelnõus on ka üks maamaksuseaduse muudatus – § 309 – ja seal on öeldud, et veekaitsevööndi ja veehaarde sanitaarkaitseala maalt, millele on kehtestatud majandustegevuse piirang, ei pea tasuma maamaksu. Sellist nii konkreetset sätet kehtivas maamaksuseaduses ei ole, küll on seal öeldud, et maamaksu ei maksta maalt, millel seadusega või seaduses sätestatud korras on majandustegevus keelatud. Praegune olukord on selline, et osa omavalitsusi rakendab seda ja osa ilmselt ei pööra sellele tähelepanu. Aga üldine loogika on see, et selliselt alalt ei võeta maamaksu. Selle punkti lisamine looks ühemõttelise selguse, et need alad kuuluvad sinna hulka, aga Eesti Linnade ja Valdade Liit on sellisele selgesõnalisele täpsustamisele vastu. Asjaomased maamaksusummad ei ole kindlasti suured. Ma arvan, et selguse mõttes oleks see säte hea. Eks Riigikogu seadusandjana saab asja arutada ühte- ja teistpidi, aga üldine loogika on, et kui on majandustegevus takistatud, siis me maamaksu nendelt aladelt ei võta.

**11:45 Aseesimees Enn Eesmaa**
Urve Tiidus, teine küsimus, palun!

**11:45 Urve Tiidus**
Aitäh! Lugupeetud minister! Veeseadus on kahtlemata üks olulisimaid regulatsioone, mis mõjutab Läänemere seisundit. Ma eelnõust seda aga välja ei loe, kas kord läheb nüüd rangemaks. Ehk te iseloomustate tulevase seaduse mõju Läänemere seisundile? Kas Läänemerre suubuva vee seisukohalt jääb olukord suhteliselt samaks või kuidas? Siin on ju see kodifitseerimise teema.

**11:46 Keskkonnaminister Siim Kiisler**
Aitäh! Üldiselt on seletuskirjas märgitud, et nende muudatuste mõju on suures pildis väike. Ma arvan, et ka Läänemere seisundit tervikuna need väga oluliselt ei mõjuta. Tähtis on, et veekogu mõiste seaduse mõistes täpsustub, samuti on selgem, millal on vaja veeluba, millal mitte. Ma arvan, et kokkuvõttes see mõju on positiivne – olukord muutub selgemaks, sest ettevõtja saab seadusest ühemõtteliselt aru. Praegu tuleb ette olukordi, et on selline objekt, mida seaduse järgi justkui peaks pidama veekoguks ja peaks kehtestama piiranguvööndid, aga seda ei tehta. Ma arvan, et selline selgus mõjub kokkuvõttes ka keskkonnaseisundile alati hästi, kui nii avalikule sektorile kui erasektorile on ühemõtteliselt selge, mida konkreetses olukorras tegema peab. Praegu on tihtipeale tegu sellise halli alaga: igal pool justkui peaks olema piiranguvöönd, aga kõik saavad aru, et terve mõistus ei lase seda korda niiviisi rakendada. Kui kokkuvõttes tekib õigusselgus, siis kindlasti teatav positiivne mõju on, aga ei saa öelda, et toimuks mingi drastiline muutus.

**11:47 Aseesimees Enn Eesmaa**
Toomas Väinaste.

**11:47 Toomas Väinaste**
Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Mul on küsimus toore läga kohta. Mul on endal olemas kogemus, et kui kuival ajal pannakse toorest läga põllule ja kui on veel tegu karstialaga ja siis kolm-neli päeva sajab vihma, siis see viib läga põhjavette paekihtide vahele ja rikub kaevu ära. Ja seda kaevu ei puhasta mitte mingi võimuga enne, kui see bioloogiliselt ise puhastub. Meil läks konkreetselt aega kolm aastat, enne kui kaevuvesi sai uuesti korda. Seaduses seda keeldu kusagil kirjas ei ole, nii et Keskkonnaamet ei saa sellise asja vältimiseks mingit piirangut kellelegi, ühelegi põllumajandusettevõttele või -ettevõtjale kehtestada. Aga loogiline oleks, kui selline piirang oleks kusagile ikkagi sisse kirjutatud. Milline see asjade seis praegu on?

**11:48 Keskkonnaminister Siim Kiisler**
Aitäh! Pinnaveehaarde sanitaarkaitseala ulatused on määratud, veehaarde sanitaarkaitseala suurendamise võimalus on määratud, joogiveehaarde toiteala on defineeritud, seal rakenduvad piirangud. On hooldusalal tegevuse piiramine. Ja karstialad on meil tihti veel ka kaitsealad. Ma arvan, et kõige parem lahendus on vaadata konkreetsele juhtumile otsa – on ju konkreetne koht, konkreetne

karstiala, konkreetne reostus – ja kindlaks teha, kas see juhtum tõesti ei lange ei praeguses seaduses ega ka uues seaduses mitte ühegi piirangu alla. Kui tõesti ükski nendest sätetest ei piira sedalaadi joogivee reostamist, siis on ilmselt sanitaarkaitseala valesti määratud või on mängus mingi muu põhjus.

**11:50 Aseesimees Enn Eesmaa**
Toomas Väinaste.

**11:50 Toomas Väinaste**
Vinni vallas, kui Rakvere poolt sõita Mustvee poole, siis paremat kätt jääb suur karstiala, kuhu ei tohiks virtsa panna, aga seaduses ei ole sätet, et ei või panna. Ja kui vald nüüd kutsub Keskkonnaameti sinna kohale, siis nad ütlevad, et nad ei saa midagi teha, seaduses ei ole sellest sõnagi. Ja ettevõtja paneb sinna ikkagi toorest läga põllule, saate aru! Läga pannakse maha kuival ajal, aga kui tulevad vihmad, siis vihmavesi viibki läga põhjavette. Kui me ei saa säärast keeldu seadustada, siis on ikka, ma ütlen eesti keeles, täielik jama.

**11:50 Keskkonnaminister Siim Kiisler**
Aitäh! Küsimus on tõsine. Võtan selle info teadmiseks. Arutame läbi ja kui on tõesti selline olukord, et mingil põhjusel praegu Keskkonnaamet ei saa sekkuda, siis ministeerium teeb ettepaneku seaduseelnõu teiseks lugemiseks parandada teksti niiviisi, et sedalaadi juhtumid oleks tulevikus kindlasti välistatud.

**11:51 Aseesimees Enn Eesmaa**
Austatud minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Juhtivkomisjoni ettekande teeb keskkonnakomisjoni liige Peeter Ernits.

**11:51 Peeter Ernits**
Hea juhataja! Head vähesed kolleegid! See eelnõu on umbes sama paks kui Tammsaare "Kõrboja peremees" ja püüab eraldi seadusi, mille põhimõtted on mõnes osas olnud täiesti erinevad, kuidagi ühildada. See on kaua ja kaunikesi tehtud eelnõu. Mitmed selle tegijad on vahepeal isegi perekonnanime muutnud. Kaks korda on see kaheaastase vahega kooskõlastusringil käinud, töö algas aga juba 2010. aasta paiku. Nii et pikalt tehtud kaunikene. On püütud n-ö kodifitseerimise käigus vaadata veekogusid ja vett tervikuna.
Keskkonnakomisjon arutas seda esmaspäeval, 4. juunil. Kohal olid peaaegu kõik komisjoni liikmed, puudusid vaid Andres Metsoja ja Kalle Palling. Kohal olid ka keskkonnaminister ja asekantsler Harry Liiv, kes teab veest kõike, veeosakonna juhataja Karin Kroon ja ministeeriumi veeosakonna peaspetsialist Hendrik Põldoja.
Minister rääkis täna juba kokkuvõtvalt ja üsna selgelt, mida eelnõu puudutab, ja ma ei hakka seda ümber jutustama. Märgin vaid, et Harry Liiv toonitas, et uue nõudena kehtestatakse mereuuringute luba, mida praeguses veeseaduses, mis kehtib juba 1994. aastast, ei ole.
Komisjoni esimees Rainer Vakra tundis huvi, kuidas toimub vesikonda võib-olla ohustavate tegevuste registreerimine, kas see sarnaneb metsateatise esitamisega. Hendrik Põldoja vastas, et praegu ei ole tegemist elektroonilise süsteemiga, aga tulevikus see võib-olla luuakse. Eelnõu kohaselt tuleb nagu muiste esitada kirjalik teade, mille Keskkonnaamet kuu aja jooksul läbi vaatab ja annab vastuse.
Kolleeg Terje Trei palus lahti seletada veeproovi võtmise ja atesteerimise kohustuse laienemist kõikidele veeloa omanikele. Hendrik Põldoja märkis, et veeproovi võtmise teenuse võib osta ka atesteeritud laborilt, ei pea seda ise tegema. Mina tundsin huvi, et kui peakraavi veekaitsevöönd on praegu üks meeter, kas siis uue, sellesama "Kõrboja peremehe" paksuse seaduse järgi see kaitsevöönd langeb ära ja kui langeb, siis kui palju tuleb sellest majanduslikult kasulikku pinda juurde. Karin Kroon vastas, et kehtiva veeseaduse kohaselt on kõikide peakraavide veekaitsevööndi ulatus 10 meetrit, eelnõu kohaselt muudetakse see üheks meetriks. Tähendab, praegu on 10 meetrit, aga kui me selle seaduse vastu võtame, siis on selle veekaitsevööndi ulatus üks meeter. Jutt on muidugi nendest kraavidest, mis paiknevad kohas, kus veehaarde valgala on alla 10 ruutkilomeetri. Karin Kroon märkis, et eesmärk on ühtlustada peakraavi ja maaparandussüsteemi eesvoolu käsitlevat regulatsiooni. Kõikidel ülejäänud veekogudel – järved, jõed – jääb kaitsevöönd samaks, mis praegu on. Hendrik Põldoja ütles, et neid

veeobjekte, mille kaitsevöönd väheneb, on kogupikkusega 830 kilomeetrit. Ja kui veekaitsevöönd väheneb 10 meetri pealt ühe meetri peale, siis tuleb seda maad, kus saab rahulikult majandama hakata, tänu sellele väiksele parandusele Eesti peale kokku 15 ruutkilomeetrit juurde.
Rainer Vakra tundis huvi, miks siiski veekaitsevööndi vähendamine vajalik on. Karin Kroon ütles, et peakraavi ja maaparandussüsteemi eesvoolud on tegelikult ühed ja samad asjad. Peakraavi 10-meetrine veekaitsevöönd on ajalooline pärand. Mõlemat veeobjekti tuleks käsitada võrdväärsena. Selle tõttu ongi selline ettepanek. Mina tundsin huvi, kas see puudutab ka veekogu kaldal liikumise piiranguid – teatavasti mõni aeg tagasi oli see veel veeseadusega seotud. Hendrik Põldoja vastas, et seda kartust ei ole. Igameheõigust ka kallasrajal liikuda reguleerib keskkonnaseadustiku üldosa seadus, uus veeseadus seda kuidagi ei puuduta.
Rainer Vakra tahtis teada, miks võimalikud karistusmäärad peaksid kõvasti tõusma. Hendrik Põldoja märkis, et kehtivas veeseaduses on seitsme koosseisu puhul ette nähtud teatud trahvimäärad. Maksimummäär on 32 000 eurot, mis tuleb maksta juhul, kui nafta kohta jäetakse andmed esitamata. Peamised koosseisud seisnevad vee kasutamise nõuete rikkumises. Juriidiline isik peab vee kasutamise korra rikkumise eest maksma rahatrahvi kuni 2000 eurot. Minister Kiisler ütles, et muudatuse põhjuseks on erinevate keskkonnanõuete rikkumise trahvimäärade ühtlustamine.
Terje Trei jätkas teemat ja ütles, et väiksemad ettevõtted võivad teinekord veekogudele suurema kahju tekitada kui suuremad ettevõtted ja trahv ei tohiks sõltuda firma maksejõulisusest. Minister Kiisler selgitas, et maksimummäära tõsteti, kuna olulise reostuse korral vaid 2000-eurone trahv riivab inimeste õiglustunnet. Ja keskkonna suhtes vastutustundetud ettevõtted võivadki suure trahvisumma korral pankrotti minna.
Hendrik Põldoja märkis veel lisaks, et ettevõtte majanduslik seis on vaid üks komponentidest trahvi määramisel ja eelkõige vaadatakse ikka rikkumise ulatust – on see suur või väike – ja selle tõsidust. Selle järgi otsustatakse, kui suur trahv peaks olema.
Huvitav asi on selle eelnõu kohaselt see, et kõik veekogud ei ole sugugi mitte veekogud. Ma küsisin, kui palju on selliseid süvendeid, mille pindala on üle ühe hektari, kuid mis ei ole tulevase seaduse järgi veekogud. On ka selline võimalus, et vesi on, süvend on vett täis, aga selle seaduseelnõu järgi see veekogu enam ei ole. Osa inimesi on inimesed, aga osa inimesi tegelikult ei ole – selline analoogia võiks olla. Küsimus oligi, kui palju on meil rohkem kui ühe hektari suuruseid veega täidetud süvendeid, mis ei ole enam veekogud. Karin Kroon märkis, et see arv ei ole ministeeriumile teada, kuna keskkonnaregistris ei ole kõiki veekogusid kirjas.
Kolleeg Rainer Vakra palus täpsustada, kuidas nimetada alla ühehektarilist veekogu, näiteks karjäärisüvendit. Mis see siis on? Karin Kroon vastas, et neid nimetatakse rajatisteks. Nii et pidage meeles: need on rajatised! Ja ka nendest terviklikku ülevaadet ministeeriumil ei ole. Nii et me ei tea ei ühte ega teist. Harry Liiv, kes veest kõike teab, täiendas, et eelnõuga püütakse saavutada optimaalne lahendus, millistesse veekogudesse puutuvat seaduses reguleerida ja mida lugeda veekoguks. See oli selline huvitav arutelu.
Mina küsisin, kuidas siis edaspidi nimetada eelnõu põhimõtte järgi näiteks Paunküla veehoidlat, kuhu ma sel õhtul kavatsesin ujuma minna. Kuidas ma ütlen sõpradele: kas me saame veehoidla ääres kokku või saame rajatise juures kokku? Karin Kroon selgitas, et Paunküla veehoidla on selle veekogu nimi, veekogu tüüp on aga paisjärv. Keskkonnaregistris on kirjas "veehoidla" ja "veekogu", liigiks on paisjärv. Nii et peaks ütlema, et saame paisjärve juures kokku.
Järgmisena ma tundsin huvi, et kuna siin merealad on ka sätestatud, siis mis on millegi nimi. Mis näiteks on Pakri poolsaare tipus? Millega on tegemist? Sain vastuse, et seal panga all on rannikuvesi – selle panga all, kust uuemal ajal on moodi läinud autoga otse alla kihutada. Nii et need surnukehad leitakse rannikuveest, mitte mõnest muust veest.
Kolleeg Meelis Mälberg palus selgitada mõisteid "avalik veekogu" ja "avalikult kasutatav veekogu". Siin on oluline vahe. Avalikke veekogusid ei ole mitte eriti palju, aga on suur hulk avalikult kasutatavaid veekogusid. Minister Kiisler märkis, et avalik veekogu ei ole tsiviilkäibes ehk sellega ei saa teha ostu-müügitehinguid. Noh, Emajõge ei saa nagu osta ega müüa. Aga avalikult kasutatavat veekogu järelikult saab, ja neid on väga palju. Hendrik Põldoja lisas, et avalikult kasutatav veekogu on eraveekogu, mis on määratud avalikuks kasutamiseks, ja nendest on koostatud valitsuse korraldusega eraldi pikk nimekiri. Avalikud veekogud, mis on seaduses nimetatud, on riigiomandis.
Kolleeg Mälberg jätkas, et kui loodusõnnetuse korral võib kahjustuspiirkonnas veekogu avalikult kasutada, siis kas seda võiks teha ka hoone tulekahju korral. Kui hoone läheb põlema, siis see ei ole

loodusõnnetus. Minister Kiisler märkis, et seda muudatust võiks kaaluda. Nii et, kolleegid, võiksime kaaluda, mis siis tulekahju puhul saab olema.
Mina küsisin, kuidas mujal Euroopa Liidu riikides sellesama asjaga on: mis on veekogu ja mis ei ole veekogu. Minister Kiisler selgitas, et kusagile tuleb ju piir tõmmata. Kas porilomp on veekogu või ei ole? Mina märkisin bioloogina, et jah, porilombil on paraku oma veerežiim, vee-elustik, ja minu meelest tuleks see lugeda veekoguks, nii nagu ka hulk teisi veekogusid, nagu biotiigid, kalakasvatustiigid, kus kalu kasvatatakse, ja ka kraavid, mis juhivad vett ära, või kaevandamise järel tekkivad tiigid, kus käiakse ujumas ja mis on väiksemad kui üks hektar. Need praeguse eelnõu järgi veekogud ei ole, nii nagu ka porilomp.
Harry Liiv selgitas, et osas Euroopa Liidu riikides ei loeta samuti kõiki veekogusid seaduse järgi veekogudeks. Eestis tegeldakse selle seaduse tähenduses ka väga väikeste veekogudega. Kolleeg Terje Trei nõustus minuga, et kõik veekogud võiksid jääda siiski veekogudeks, ka porilombid ja kalakasvatustiigid, samuti kraavid ja kanalid, mis ulatuvad sadamast mõne järveni. Seadus võiks neisse puutuvat täpsemalt reguleerida, aga veekogu ei nimetataks objektiks või rajatiseks, nagu eelnõu ette paneb. Harry Liiv märkis, et sellega saaks nõus olla. Nii et võib-olla peakski tegema ettepaneku, et kui on süvend, milles vesi on sees, siis on see veekogu, mitte rajatis või ehitis, ja reguleerida, kust alates on seatud mingisugused piirangud. Rainer Vakra märkis, et komisjon jätab pika muudatusettepanekute tähtaja, et oleks võimalik täiendusi ja parandusi teha. Kohe-kohe algab ju suur suvi.
Kokku võttes otsustati konsensusega teha ettepanek võtta eelnõu esimesele lugemisele tänasel istungil, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu 643 muudatusettepanekute tähtajaks 1. august kell 16 ehk siis aega on rohkem kui tavaliselt. Ja konsensuslik oli ka otsus, et mina tulen siia teile seda "Kõrboja peremeest", seda uut ja pikalt ette valmistatud veeseadust ette kandma. Aitäh!

**12:07 Aseesimees Enn Eesmaa**

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Kuna on tegemist esimese lugemisega, siis fraktsioonide esindajad saavad sõna. Seda soovi ei ole.
Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 643 esimene lugemine lõpetada. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. augusti kell 16. Me kohtume siin sellessamas saalis homme kell 13. Kõike head!

Istungi lõpp kell 12.08.